

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з методичної роботи

 Ярослав Штанько

“ 29 ” 08 2025 р.

МЕДІАСИСТЕМА УКРАЇНИ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність:	С7 Журналістика
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма:	“Журналістика та цифрові комунікації”
Освітній рівень:	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська

**Івано-Франківськ
2025**

РОЗРОБНИК:
доцент кафедри

Ігор БАЛИНСЬКИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри журналістики,
реклами та зв'язків з громадськістю
протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.
т. в. о. завідувача кафедри

Інна БАРВАРУК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП

Христина КУХАРУК

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол № 1 від 29.08. 2025 р.

e-mail	<u>ihor.balynskyi@ukd.edu.ua</u>
Номер аудиторії чи кафедри	<u>кафедра журналістики,</u> <u>реклами та зв'язків з громадськістю</u>
Посилання на сайт	<u>Ігор Балинський</u>
Сторінка курсу в СДО	<u>Медіасистема України</u>

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни «Медіасистема України»

Метою навчальної дисципліни є отримання студентами знань про становлення української медіасистеми доби Незалежності та сучасний стан ключових західних медіасистем.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Медіасистема України» є: допомогти студентам зрозуміти специфіку формування медіасистеми України, її ключові риси; особливості функціонування громадського мовлення та його роль у демократичному суспільстві; характерні риси та новітні тенденції інформаційних процесів, які тривають нині у світі; використовувати отримані знання у щоденній практиці.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- особливості історичного формування сучасних медіасистем;
- особливості та суспільно-політичні причини формування медіасистеми України доби Незалежності;
- розуміти, що таке сучасні медіасистеми та їх параметри, особливості моделей громадського мовлення у медіасистемах.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **вміти**:

- за наданими характеристиками визначати тип медіасистеми;
- розрізняти моделі організації громадського мовлення демократичних країн;
- розуміти, які суспільні тенденції можуть бути породжені медійними процесами у кожній системі;
- аналізувати зміни в медіасистемі України, спричинені суспільно-політичними та економічними трансформаціями.

Компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП “Реклама та зв’язки з громадськістю” (2024/2025)).

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ІК. Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціально-комунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.	ПРН9. Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов’язків членів суспільства, представників громадянського суспільства.
ЗК3. Здатність бути критичним і самокритичним.	ПРН10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.
ЗК4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	-
ЗК8. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями	-
ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми	-

рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	
---	--

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	1		
Семестр	1		
Кількість кредитів ЄКТС	3		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	14 (в годинах)	2 (в годинах)
	семінари, практичні	28 (в годинах)	6 (в годинах)
Самостійна робота		48 (в годинах)	82 (в годинах)
Форма підсумкового контролю	екзамен		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни¹:

Пререквізити	Постреквізити
	Теорія комунікації
	Політичні комунікації
	<u>Сторителінг</u>
	Медіа і глобальний світ
	Виробництво аудіо і відео контенту

¹ тільки для обов'язкових дисциплін

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Тема 1. Формування західних медіасистем: від чотирьох теорій Сіберта, Пітерсона і Шрамма до 3 моделей медіасистем Галліна та Манчіні (2 год)

Типи інформування. Економічні, політичні та культурні передумови формування медіасистеми. «Чотири теорії преси». Вплив ідеології та політики на формування медіасистем.

Самостійне вивчення: Опрацювати «Чотири теорії преси» Сіберта, Пітерсона та Шрамма.

Тема 2. Три сучасні моделі медіасистем (2 год)

Модель поляризованого плюралізму. Модель демократичного корпоративізму. Ліберальна модель.

Самостійне вивчення: Опрацювати «Сучасні медіасистеми: три моделі відносин ЗМІ та політики» Галліна та Манчіні.

Тема 3. Медіасистема в тоталітарному суспільстві (2 год)

Особливості функціонування медіа в тоталітарному суспільстві. Цензура. Функції медіа в тоталітарній системі. Українська журналістика в добу СРСР.

Самостійне вивчення: Опрацювати «Український самвидав» Олеся Обертаса.

Тема 4. Особливості формування медіасистеми України: 1991-2004 рр. (2 год)

Формування медіаринку. Трансформація друкованих медіа. Становлення телевізійного ринку. Формати. Становлення радіоринку. Олігархізація медіасередовища. Українська і її вплив на медіасистему. Незалежні медіа.

Самостійне вивчення: Опрацювати «Синдром програної війни» Володимира Павліва.

Тема 5. Українська медіасистема: від Помаранчевої революції до Революції Гідності (2 год)

«Темники». Формування альтернативної медіасистеми. Нові формати. Нові медіа. Диверсифікація медіапростору. Соціальні медіа. Вплив української політики на медіасистему.

Самостійне вивчення: Опрацювати «Князь тьми і темників» Вахтанга Кіпіані, розслідування Сергія Лещенка 2004-2014 рр. («Українська правда»).

Тема 6. Українська медіасистема в умовах війни: 2014-2024 рр. (2 год)

Російська агресія і її вплив на медіасередовище України. Трансформації медіасистеми в умовах війни. Деолігархізація телебачення. Воєнна журналістика. Художній репортаж. Медіа vs. Соцмережі.

Самостійне вивчення: Опрацювати цикл інтерв'ю українських медійників «Мені погано, коли я мовчу».

Тема 7. Медіасистема України: локальні та глобальні виклики (2 год)

Вплив війни на медіасистему України. Українські медіа в глобальному контексті. Медіасистема України у повоєнний час: стратегії функціонування.

Самостійне вивчення: Опрацювати цикл досліджень «Медіаспоживання українців в час війни» (2022-2024 рр.)

Зміст практичних занять

Тема 1. Типи західних медіасистем (4 год)

Медіасистема США. Європейські медіасистеми. Медіасистема Великої Британії. Альтернативні медіасистеми: арабська традиція.

Самостійна робота: проаналізувати на вибір один із глобальних телевізійних каналів (CNN, BBC, Аль-Джазіра)

Тема 2. Журналістика в добу СРСР (4 год)

Ідеологія і медіа. Цензура і медіа. Спротив системі. Самвидав. Тоталітарна травма: медіаефекти.

Самостійна робота: прочитати «Гарет Джонс. Людина, яка забагато знала» Мірослава Влеклого.

Тема 3. Становлення медіасистеми України на початку Незалежності (4 год)

Непідцензурні медіа. Нова стилістика. Вплив Заходу. Початки інструменталізації українських медіа політикумом.

Самостійна робота: Проаналізувати на прикладі телеканалу «1 + 1» формування явища «олігархічне телебачення».

Тема 4. Трансформація медіасистеми України: 2004-2014 рр. (6 год)

Бунт медіа. Війни олігархів. Покоління Незалежності. Нові формати. Нова якість. Тиск Росії.

Самостійна робота: зібрати приклади та проаналізувати, як в період двох революцій українські медіа боролися за свою редакційну незалежність.

Тема 5. Медіа в умовах війни (6 год)

Трансформація цінностей. Нові формати. Економіка війни. Травма війни. Втрати війни.

Самостійна робота: прочитати цикл публікацій «Війна очима журналістів» на Babel.ua, виокремити головні особливості журналістики в умовах війни.

Тема 6. Медіасистема України: стратегії повоєнного майбутнього (4 год)

Втрати і потреби українських медіа в умовах війни. Трансформація медіаринку. Ризики та виклики. Сценарії майбутнього.

Самостійна робота: провести власне дослідження повоєнних сценаріїв розвитку українських медіа (на основі думок експертів), виокремити головні сценарії.

Зміст самостійної роботи здобувачів

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

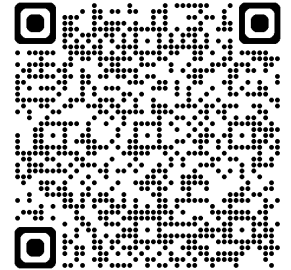
Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	48	82
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	10	12
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	10	20
Підготовка звітів з практичних робіт	10	10
Підготовка до поточного контролю	8	10
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	10	30

ПОЛІТИКА КУРСУ

Коротко, з покликанням на відповідну нормативну базу УКД, висвітлити питання.²

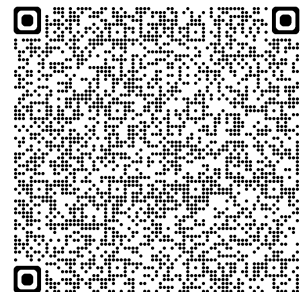
1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

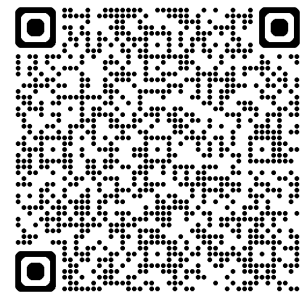
2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

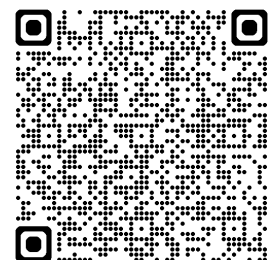
3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з **конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку)**, якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти

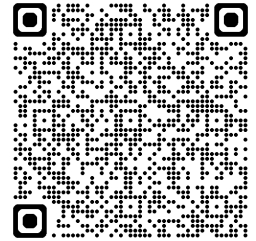

² зміст пунктів може редагуватись з огляду на особливості курсу

Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).³ “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

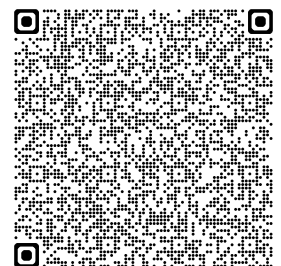
6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо, окрім виробничої необхідності. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання.

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).⁴

Під час вивчення навчальної дисципліни “Медіасистема України” студентам надається можливість перерахування неформальної освіти. До прикладу, із запропонованого переліку можна пройти сертифіковані (безкоштовні) курси на освітніх платформах, відтак сертифікат, який отримали під час навчання, – є підтвердженням засвоєння студентом окремих тем, що включені у зміст дисципліни.

³ визначається політика використання ІІІ в навчальній дисципліні - дозволене/заборонене, правила використання

⁴ визначається перелік електронних та інших ресурсів та умови перерахування

№ п/п	Перелік сертифікованих (безкоштовних) онлайн-курсів	Перелік тем, які можуть бути перераховані (за умови наявності сертифіката на ім'я та прізвище студента/студентки)
1.	<u>Very Verified: онлайн-курс з медіаграмотності</u>	“ Три сучасні моделі медіасистем ”
2.	<u>Практична соціологія для професіоналів медіа</u>	“ Українська медіасистема: від Помаранчевої революції до Революції Гідності ”
3.	<u>Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні</u>	“ Медіасистема в тоталітарному суспільстві ”

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання ⁵	<u>Метод навчання</u>	<u>Метод оцінювання</u>
ПРН9. Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства.	бесіда бесіда-діалог творчий	усний контроль програмований контроль
ПРН10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.	бесіда мозковий штурм	самооцінювання

⁵ для вибіркового навчання дисциплін вказується результат навчання

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	24	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали – “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Критерії оцінювання:

«незадовільно»	володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об’єктів, що позначаються окремими словами чи реченнями; володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність висловити думку на елементарному рівні; володіє матеріалом на рівні окремих
-----------------------	--

	фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу;
«задовільно»	володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину; може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки;
«добре»	здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень: вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, та вміє застосовувати його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;
«відмінно»	виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем; вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без

права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».⁶

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

⁶ можна вказати теми чи завдання, які є обов'язковими до виконання, а також особисті підходи до оцінювання рівня знань здобувачів під час аудиторної роботи

Студенти, які не з'явилися на екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ⁷

Основна література

1. Галлін Д., Манчіні П. Сучасні медіасистеми : три моделі відносин ЗМК та політики. – Наука, 2008.
2. Даррен Дж. Ліллекер. Політична комунікація. Ключові концепти. – Харків, 2010.
3. Кулик В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки. – Критика, 2010.
4. Дейвид Патрикаракос. Війна у 140 знаках. Як соціальні медіа змінюють конфлікти у ХХІ столітті. – Yakaboo Publishing, 2019.
5. Дмитро Кулеба. Війна за реальність. Як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. – #книголав, 2019.
6. Габермас Ю. Комунікативна дія і дискурс. - К. : Либідь, 1996.
7. Маклюен М. Галактика Гутенберга. - К. : Лабораторія, 2024.

Додаткова література

1. A Cognitive Psychology of Mass Communication. - New Jersey, 1999.
2. Arnold S. de Beer, John C / Merrill / Global Journalism. Boston-Sydney. Pearson: 2004.
3. Brunsdon Charlotte, D'Spigel Julie. Feminist Television Criticism. Oxford. 1997.
4. Goban-Klas T. Media i komunikowanie masowe. Teorie i analizy prasy, radia, telewizji i Internetu. - Warszawa-Kraków : Wydawnictwo naukowe PWN, 1999.
5. Fiske John. Wprowadzenie do badan nad komunikowaniem. - Wroclaw, 1999.
6. Kunczik Michael. Images of Nations and International Public Relations. - New Jersey, 1997.

Електронні інформаційні ресурси

⁷ обов'язково: враховувати вимоги [ДСТУ 8302:2015](#) (відповідно до [Наказу № 65 від 4.03.2016](#)), [рекомендації](#) Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти, використовувати літературу за останні 5-7 років, наводити власні публікації за змістом навчальної дисципліни.

Веб-сторінка видання Детектор медіа: <https://detector.media/>